

СТАНОВИЩЕ

за провеждане на конкурс за присъждане на образователната и научна степен „Доктор” по професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки докторска програма „Книгознание, библиотекознание, библиография - междусекторни ресурси: библиотеки-музеи-архиви“

за дисертационен труд на тема: „Социализация на музейните обекти в Трявна” с автор Вяра Кирилова Белева

с научни ръководители проф. д. изк. Симеон Недков и проф. д-р Жоржета Назърска

от доц. д-р Петко Христов

от Института за етнология и фолклористика с Етнографски музей при БАН

И в световна перспектива, и в съвременните български реалности, темата за културното наследство (недвижимо, движимо, нематериално) се превръща във все по-актуална с оглед на разнообразните практики по разпознаването му и неговото опазване в съвременната дигитална ера, както и представянето му пред все по-широки обществени среди. Особено актуална е тази тема в българските условия във връзка с усъвършенстването на законодателството в тази област и изработването на адекватни политики на национално и локално равнище, свързани с него. Ето защо предлаганият дисертационен труд, анализиращ социализацията на архитектурното културно наследство на Възрожденска Трявна в светлината на все по-мащабното навлизане на информационно-комуникационните технологии в музейното дело е интересен принос в изследването на тази проблематика. Вяра Белева избира примера на Трявна поради дългогодишния си професионален опит в областта на музейното дело и на културния туризъм, но изводите, отразени в дисертацията, имат много по-широко значение от регионалната специфика. Професионалната ангажираност и реалното ѝ участие в процесите на социализация на музейните обекти в Трявна чрез разработването и реализирането на различни инициативи (проекти, образователни програми, рекламна дейност), част от които са отразени в дисертацията, са предимство на дисертантката и гаранция за оригиналността на предлаганото изследване и изводите в него.

Дисертантката Вяра Белева е завършила бакалавърската програма на Колежа по туризъм в гр. Варна и магистратура във ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“ във Велико Търново, специалност „Маркетинг в туризма“. От 1992 г. професионалният ѝ път е свързан със Специализирания музей за резбарско и зографско изкуство в гр. Трявна. Дисертационният труд е обсъден и насочен за защита от Катедра „Библиотекознание,

научна информация и културна политика“ при Философския факултет на СУ „Св. Климент Охридски“ на заседание, проведено на 22.04.2021 г. Процедурата съответства на Закона за развитието на академичния състав в Република България, Правилника за неговото приложение, както и на вътрешния Правилник за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“.

Дисертацията се състои от увод, три глави, заключение (общо 223 стр.) и приложения. Съдържанието на дисертацията съответства на избраната и утвърдена тема. Изложението следва логиката на постепенно въвеждане на проблематиката посредством подробен преглед на съществуващата национална литература и изследванията в сферата на социализация на културното наследство в условията на глобализация и нова информационна среда, анализа на международните стратегически документи и на българското национално законодателство за опазването на недвижимото културно наследство от Освобождението до началото на XXI век, проследяване на формирането и развитието на музейните обекти в Трявна и техните постоянни експозиции и описание на съвременните форми на социализация и представяне на културното наследство в Трябва, участие в което има и докторантката.

В увода коректно са дефинирани основната цел, задачи, обект и предмет на изследването. Изложени са работната хипотеза и изследователските подходи на предприетото проучване. Представена е методиката на проучването, включваща разнообразни методи с оглед на интердисциплинарния характер на изследването – от анализа на публикувани и непубликувани архивни източници да предприетото включено наблюдение и теренни проучвания с полу-структурирани въпросници.

В първа глава се проследява международната нормативна рамка за защита на културното многообразие и културното наследство – материално и нематериално, като се изброяват основните културни политики и документи, свързани с него, приети преди всичко под егидата на ЮНЕСКО. Разгледани са основните стратегически документи и международноправни актове в областта на недвижимото културно наследство. Направена е историческа ретроспекция на българското законодателство, свързано с опазването на недвижимите културни ценности от Освобождението до наши дни. Тук е представено и развитието и постиженията на Тревненската архитектурна школа през Възраждането, като е направен изводът, че „автентично съхранената градоустройствена

структура на стария град и всичко запазено днес от възрожденска Трявна е един документално истински и естествено сътворен *музей на открито*“ (с. 61).

Втора глава е посветена на създаването и развитието на музейната инфраструктура в Трявна, обединена в Специализирания музей за резбарско и зографско изкуство в града. Направено е пълно описание на всеки отделен музеен обект в Трявна, неговата история, превръщането му в част от инфраструктурата на музея и неговата адаптация. Проследени са проблемите и предизвикателствата, пред които се изправят музеите в страната след промените в началото на 90-те години на миналия век и тяхното отражение върху музейните обекти в Трявна.

Третата глава, в която са отразени най-добре приносните моменти на дисертацията, е посветена на социализацията на недвижимото и движимото културно наследство, съхранявано в Трявна, в условията на глобализация и нова информационна среда. Разгледано е участието на Специализирания музей за резбарско и зографско изкуство в общоевропейските инициативи като ежегодните Дни на Европейското културно наследство и Европейската нощ на музеите и галериите, реализирането на проучванията за интересите на разнообразните музейни публики и разширяването на кръга от музейни посетители. Представени са добрите световни и български практики за социализацията на културното наследство, базирани на съвременни информационно-комуникационни технологии, като: музеят като контактна зона, екомузееят, музеят на участието и др. На фона на процесите за превръщане на съвременния музей във виртуален и в музей с добавена реалност, където могат да бъдат онагледявани научни хипотези и да се съхранява „несъществуващото“, са представени и редица конкретни проекти и програми за социализация на музейните обекти в Трявна, в чиято реализация дисертантката е взела активно пряко участие. В обобщението и представянето на този професионален опит, според мен, се състои и основният принос на дисертационното изследване на Вяра Белева.

В Заключението са представени основните изводи от изследването, като е подчертано, че „в настоящия XXI в. в условията на глобализация и информационно общество е невъзможно да се прилагат успешни политики за устойчиво развитие, ако те не съдържат механизми за социализация на културното наследство, за осъзнаването му като ценност и духовен ресурс и същевременно като икономически ресурс за развитие на културен туризъм“ (с. 257). Тук са формулирани и основните приноси на

дисертацията, сред които най-важният, според мен, е аналитичното проследяване на прехода от традиционния към интерактивния и интегрален подход на управление на културното наследство, с фокус върху включването на разнообразните публики посредством по-голяма отвореност и диалогичност на музея не само в представянето на културното наследство, но и превръщането на музейната институция в неразделна част от процеса на обучение на всяко ново поколение.

Дисертацията съдържа като приложения и 57 фотографии, 3 архитектурни плана и 7 таблици. Библиографията съдържа 142 източника на кирилица и 2 на латиница, като са представени преобладаващата част от българските изследвания в различни области по проблематиката. Цитирането е коректно и по установените правила. Дисертантката е подписала декларация за оригиналност на изследването.

Авторефератът коректно отразява съдържанието на дисертационния труд. Приемам формулираните от Вяра Белева приноси за коректно отразяващи научните и научно-приложни приноси на дисертацията. Дисертантката посочва 11 научни публикации по темата, две от които са под печат, с което значително надхвърля изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България и правилниците за неговото приложение.

Всичко това ми дава основание да препоръчам на почитаемото Научно жури да гласува положително за присъждането на образователната и научна степен „Доктор” в професионално направление 3.5. „Обществени комуникации и информационни науки“ на Вяра Кирилова Белева за дисертационното изследване на тема: *„Социализация на музейните обекти в Трявна”* и ще гласувам положително за това.

01.08.2021

гр. София

(доц. д-р Петко Христов)